

หลักการ การจัดการประมงและมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงทะเล
ตามอนุสัญญากฎหมายทะเลแห่งองค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1982

การแสวงหาผลประโยชน์ในทะเล แบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือการแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตและจากสิ่งไม่มีชีวิต การแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตมีปัญหา มาช้านานแล้ว ความขัดแย้งระหว่างรัฐทั้งหลายในการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตในทะเล ในปัจจุบันปัญหานี้ได้ขยายขอบเขตออกไปมาก ความขัดแย้งมิได้มีเฉพาะระหว่างรัฐสองรัฐเท่านั้น แต่คลุมไปถึงทุกรัฐที่เกี่ยวข้องรวมทั้งความขัดแย้งที่มีต่อตัวบทกฎหมายทะเลเองด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลมาจากองค์ประกอบสามประการ คือ

ในด้านวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทางสมุทรศาสตร์ และทางชีววิทยาในทะเล ได้มีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตในทะเล ทำให้รู้ว่าสิ่งมีชีวิตในทะเลนั้นอาจหมดไปได้ ถ้าไม่รู้จักรักษา ซึ่งทำให้รู้จักการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างเต็มที่และถูกวิธี

ในด้านเทคโนโลยี การพัฒนาเครื่องมือประมงต่าง ๆ ตลอดจนอุปกรณ์ วิธีทำการประมง ทำให้ปริมาณการจับปลาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเกินสภาวะการจับปลามากเกินไป

ทางด้านเศรษฐกิจ มีการลงทุนอย่างมหาศาลในอุตสาหกรรมประมงของประเทศพัฒนาแล้ว ยิ่งต้นทุนสูง ก็ยิ่งทำให้ค่านึงถึงกำไร และทำให้ต้องแสวงหาผลประโยชน์ให้เต็มที่ ขณะเดียวกันประเทศที่กำลังพัฒนาก็พยายามที่จะสร้างอุตสาหกรรมประมงของตนขึ้น ทำให้เกิดการหวงแหนทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในทะเล เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมประมงขึ้นภายในบ้าง

การพัฒนาองค์ประกอบสามประการดังกล่าวนี้ ส่วนมากจะเป็นแบบอิสระไม่ขึ้นกับใครและไม่มีระเบียบ ถ้าไม่มีการควบคุมแลกันแล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรในทะเลได้ จึงเกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย โดยการควบคุมการจับปลาในบางเขต ซึ่งในทางปฏิบัติมีผลสำเร็จน้อย

ต่อมาได้มีการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายทะเลเป็นครั้งที่สอง เมื่อ ค.ศ. 1960 โดยตั้งใจที่จะตกลงกันในเรื่องที่ยังตกลงกันไม่ได้ และพยายามจะวางหลักเกณฑ์ บางประการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา ค.ศ. 1958 โดยเฉพาะเรื่องความกว้างของทะเล อาณาเขตและเรื่องเขตการประมง การประชุมระหว่างประเทศครั้งที่สองไม่ได้รับผลสำเร็จ แต่ประเทศจำนวนมากมีการยอมรับเขตการประมงที่ไกลจากฝั่งออกไปเกินเขตที่เป็นทะเล อาณาเขต ซึ่งขณะนั้นประเทศส่วนใหญ่ยังถือหลักทะเลอาณาเขตกว้าง 3 ไมล์ทะเล คือมีการยอมรับกันว่ารัฐชายฝั่งอาจมีเขตการประมงออกไปจากฝั่งหรือจากเส้นฐานได้ถึง 12 ไมล์ทะเล และขณะเดียวกันก็มีทางปฏิบัติของบางประเทศ ที่ประกาศเขตการประมงออกไปมากกว่านั้นถึง 50, 100, 150 และ 200 ไมล์ทะเล

เขตทางทะเลของรัฐที่มีฝั่งในช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1958 มาจนถึงราว ๆ ค.ศ. 1980 จึงมี ⁽¹⁾

เขตทะเลที่ถือเป็นน่านน้ำภายใน (Internal waters)

ทะเลอาณาเขต (Territorial sea)

เขตต่อเนื่อง (Contiguous zone)

เขตการประมง (Fishing zone)

เขตไหล่ทวีป (Continental shelf)

ความพยายามของรัฐต่าง ๆ ที่จะแก้ไขปัญหาการกำหนดความกว้างของทะเล อาณาเขต โดยจัดประชุมร่างกฎหมายทะเลครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมาหลังจากที่นักการทูตของมอลต้า (Malta) ชื่อ Arvid Pardo ได้ แถลงในสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. 2511 เรียกร้องให้ชาติต่าง ๆ ร่วมกันพิจารณากำหนดมาตรการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ท้องทะเล (Sea-bed) ที่ทอด ธารออกไปในทะเลหลวง (High sea) ต่อจากเขตไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่ง ซึ่งพ้นจากเขต อำนาจของรัฐให้เป็นประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ สันทรพจน์ของเอกอัครราชทูตมอลต้าประจำ องค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นผู้ใช้คำลี้ว่า "มรดกร่วมกันของมนุษยชาติ-Common heritage

1. อรุณ ภาณุพงศ์, การกำหนดเขตทางทะเลและผลกระทบต่อ การประมง, (กรุงเทพมหานคร, จุลสารสารานุกรมย์ กระทรวงการต่างประเทศ, 2530) หน้า 20-30.

of mankind" จึงเป็นหลักการให้รัฐต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจต่อการดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อร่วมกันแสวงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องทะเลและมหาสมุทร

รัฐต่าง ๆ มีความคิดที่จะสงวนสิทธิที่จะเข้าไปจับปลาในเขตนั้น ๆ ซึ่งมีผลทำให้รัฐชายฝั่งเพิ่มอำนาจในน่านน้ำของตนมากขึ้น เพื่อควบคุมการเข้าไปยังแหล่งจับปลา โดยเฉพาะคนของรัฐอื่น เหตุผลที่รัฐชายฝั่งได้ข้อ ๆ เรียกร้องสิทธิพิเศษ และต่อมาสิทธิจำเพาะของการประมงในทะเลหลวงที่ติดกับทะเลอาณาเขตของตน กลายเป็นการใช้สิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรสิ่งมีชีวิต

3.1 เขตทางทะเลตามกฎหมายระหว่างประเทศ

รัฐชายฝั่งพยายามขยายอำนาจออกไปเกินกว่าทะเลอาณาเขตที่รัฐมีสิทธิอยู่แล้ว โดยการเรียกร้องเพื่อควมมีสิทธิแต่ผู้เดียว ในการจับปลาในทะเลหลวงที่ติดกับทะเลอาณาเขตของตน ซึ่งทำให้เกิดเขตประมงสงวนและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

แต่เดิมนั้นกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับทะเลทั้งหมดเป็นกฎหมายรูปจารีตประเพณี ต่อมาได้มีความพยายามที่จะทำการประมวลหลักกฎหมายจารีตประเพณีเหล่านั้นขึ้นเป็นประมวลกฎหมาย (Codification) ในรูปอนุสัญญาพร้อมทั้งกำหนดหลักบางประการที่เป็นการพัฒนาก้าวหน้า (Progressive development) ของหลักกฎหมายใหม่ อันเป็นผลของการตกลงยอมรับกันในประชาคมระหว่างประเทศ ความพยายามระหว่างประเทศได้สำเร็จผลออกมา แม้จะไม่สมบูรณ์ในครั้งแรกเป็นอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 ซึ่งประกอบด้วยอนุสัญญา 4 ฉบับ คือ

อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง (Convention on the territorial sea and contiguous zone)

อนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป (Convention on the continental shelf)

อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง (Convention on the high seas)

อนุสัญญาว่าด้วยการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในทะเลหลวง

ต่อมาองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ (Adhoc committee) เพื่อพิจารณาจัดดำเนินการตามที่อุดมด้าถกลง และเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม

2513 องค์การสหประชาชาติมีมติ (Resolution) 2 มติ คือ ⁽²⁾

มติแรก Resolution 2749 (XXV) (Declaration of principles government the sea-bed and ocean floor, and the subsoil thereof, beyond the limits of national jurisdiction) เกี่ยวกับการกำหนดหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ท้องทะเลและมหาสมุทรและพื้นที่ใต้พื้นท้องทะเลที่อยู่นอกเขตอธิปไตยของรัฐ

มติที่สอง Resolution 2750-C ดำเนินการจัดให้สมาชิกขององค์การสหประชาชาติประชุมพิจารณาร่างอนุสัญญากฎหมายทะเลครั้งที่ 3 ขึ้นในปี พ.ศ. 2516 (A conference on the law of the sea (UNCLOS III) และได้ดำเนินการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง จบจนกระทั่งวันที่ 30 เมษายน 2525 ชาติต่าง ๆ ก็ได้มีฉันทามติ (Consensus) 130 ประเทศ เห็นชอบในหลักการของอนุสัญญากฎหมายทะเลฉบับใหม่ คัดค้าน 4 ประเทศ และงดออกเสียง 17 ประเทศ

ต่อมาในวันที่ 10 ธันวาคม 2525 ได้มีพิธีลงนาม (Signature) ในอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ณ กรุงมอนเตโกแบร์ ประเทศจาไมกา ปรากฏว่า มีชาติต่าง ๆ ลงนามจำนวน 117 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรอังกฤษ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว และในวันเดียวกันประเทศฟีจี (Fiji) ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาเป็นชาติแรก

อนุสัญญากฎหมายทะเล พ.ศ. 2525 ได้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ ลงนาม ปรากฏรายงานถึงวันที่ 3 พฤษภาคม 2533 มีประเทศต่าง ๆ ที่ลงนามรวม 156 ประเทศ รวมทั้งประเทศที่อยู่ในอาณัติขององค์การสหประชาชาติอีก 3 ประเทศ และประชาคมยุโรป (European Economic Community-EEC) ด้วย ประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาจำแนกตามภูมิภาคของโลกดังนี้

กลุ่มประเทศในเอเชีย	(42 ประเทศ)
กลุ่มประเทศในแอฟริกา	(50 ประเทศ)
กลุ่มประเทศในลาตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียน	30 ประเทศ

2. Jagota, S.P., Recent developments in the law of the sea, (Ocean yearbook 8, Paper delivered at Pacem in Maribus (PIM) XV, Malta : September 7-11, 1987), pp. 186-214.

กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกและประเทศอื่น ๆ	23 ประเทศ
กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก (กลุ่มสังคมนิยม)	10 ประเทศ

ส่วนการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญากฎหมายทะเลฉบับใหม่นั้น ปรากฏรายงานจนถึงวันที่ 3 พฤษภาคม 2533 ประเทศที่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาแล้วมีจำนวน 43 ประเทศ จำแนกออกเป็นกลุ่มภูมิภาค ดังนี้

กลุ่มประเทศในเอเชีย	9 ประเทศ
กลุ่มประเทศในแอฟริกา	22 ประเทศ
กลุ่มประเทศในลาตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียน	10 ประเทศ
กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกและประเทศอื่น ๆ	1 ประเทศ
กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก	1 ประเทศ

ต่อไปเมื่อชาติต่าง ๆ ที่ร่วมลงนามได้ให้สัตยาบัน ⁽³⁾ ต่ออนุสัญญากฎหมายทะเล พ.ศ. 2525 ครบจำนวน 60 ประเทศแล้ว อนุสัญญาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเวลา 12 เดือน หลังจากนั้นไปแล้ว

3.1.1 เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive economic zone)

เขตเศรษฐกิจจำเพาะที่กล่าวถึง ⁽⁴⁾ โดยเฉพาะในข้อที่ 4 ได้รับการรับรองจากกฎหมายระหว่างประเทศจารีตประเพณี แม้ว่าอนุสัญญามอนเตโกแบร์จะยังไม่มีผลใช้บังคับก็ตาม นักนิติศาสตร์ระหว่างประเทศส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นนั้น สิทธิของรัฐชายฝั่งที่จะสถาปนาเขตเศรษฐกิจจำเพาะและการมีสิทธิอธิปไตยในทรัพยากรที่มีอยู่ในเขตนั้น รวมถึงทรัพยากรประมง แต่ในเรื่องว่ารัฐชายฝั่งและรัฐอื่น มีสิทธิและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา ค.ศ. 1982 นี้หรือไม่ และแค่ไหน เพียงไร ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่ามีหลักจารีตประเพณีอยู่

3. "สัตยาบัน" ตามความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึงการสัตยาบันสนธิสัญญาที่ได้ลงนามแล้วโดยรัฐหนึ่งเป็นผู้ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับอีกรัฐหนึ่งที่เป็นคู่สัญญา ในกรณีสนธิสัญญาทวิภาคี เพื่ออำนวยความสะดวกให้สนธิสัญญาที่ได้ลงนามมีผลบังคับ

4. อรุณ ภาณุพงศ์. อ่างแล้ว. หน้า 24.

อย่างไร เพราะทางปฏิบัติของรัฐยังลักลั่นกันอยู่มาก บางประเทศใช้อำนาจอธิปไตยไม่เต็มตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา บางประเทศก็ใช้อำนาจเกินเลขจากที่อนุสัญญาอนุญาตไว้ในขณะที่ยังไม่มีผลใช้บังคับ หลักในอนุสัญญาจึงเป็นแค่เพียงแนวชี้เท่านั้น ถ้ายังไม่มี การปฏิบัติเป็นการทั่วไป และยอมรับกันเป็นการทั่วไปด้วย ก็ยังถือว่าเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีไม่ได้ หลักอันเป็นที่ยอมรับกันในขณะนี้ น่าจะเป็นแค่เพียงว่า รัฐชายฝั่งจะใช้สิทธิอธิปไตยไม่ได้เท่ากับสิทธิเหนือ่านน้ำภายในและทะเลอาณาเขต แม้ในเรื่องของการประมงรัฐชายฝั่งจะต้องมีหน้าที่บางประการด้วยควบคู่กันไป ทั้งยังมีกรณีที่จะต้องยอมรับนับถือสิทธิบางประการที่รัฐอื่นอาจมีในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตนด้วย อย่างไรก็ตามก็ดี ในขณะที่หลักกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันไม่แน่ชัดทางปฏิบัติของรัฐก็มีความโน้มเอียงไปในทางที่รัฐชายฝั่งใช้อำนาจไปทางเด็ดขาดมากขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายภายในของตน แม้จะเกินเลขไปจากที่อนุสัญญากำหนดไว้ ทั้งนี้ รัฐอื่นที่ขัดขวางหรือคัดค้านต้องเสี่ยงต่อการที่จะมีกรณีพิพาท ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถจะบอกขอบเขตของความรุนแรง และหนทางแก้ไขได้แน่นอน นอกจากนี้ แนวโน้มทั่วไปของหลักกฎหมายทะเลปัจจุบันชี้ไปในทางที่เป็นคุณแก่รัฐชายฝั่งมากกว่าแก่รัฐอื่น

3.1.2 การประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ หมายถึงน่านน้ำทะเลที่ตั้งอยู่ออกไปและค่อออกไปจากทะเลอาณาเขต มีความยาวเป็นระยะทาง 200 ไมล์ทะเล วัดจากเส้นฐานที่ใช้วัดทะเลอาณาเขต ดังนั้น บริเวณทะเลที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะจริง ๆ จึงมีความกว้างเพียง 188 ไมล์ทะเล เพราะในบริเวณ 12 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน ตามกฎหมายถือว่าเป็นทะเลอาณาเขต

สถานะภาพของเขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้นยอมรับว่า รัฐชายฝั่งมีสิทธิสูงสุดในทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในเขตนั้น และนอกจากนั้นยังกำหนดหลักการการแสวงผลประโยชน์อย่างเต็มที่ในเขตนั้นด้วย หมายความว่า ถึงแม้ในเขตนั้นรัฐชายฝั่งจะมีสิทธิสูงสุดเป็นที่ยอมรับ รัฐชายฝั่งนั้นก็ไม่สามารถที่จะห้ามรัฐอื่นเข้ามาแสวงผลประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตน ถ้ารัฐดังกล่าวไม่สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างเต็มที่ เหตุผลก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้ทรัพยากรไม่เต็มที่ ซึ่งเป็นการสูญเสียเปล่า

ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐชายฝั่งเป็นผู้ร่างและออกข้อบังคับในการอนุรักษ์และสงวนทรัพยากรสิ่งมีชีวิต โดยถือเอาหลักทั่วไปที่ใช้ในระดับภูมิภาค หรือระดับสากลมาใช้ รัฐชายฝั่งจะถูกบังคับก็แค่เรื่องการให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศที่

เกี่ยวข้องกับเท่านั้น

ดังนั้น รัฐชายฝั่งจึงมีสิทธิสูงสุดที่จะจัดการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ รัฐมีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกำหนดปริมาณการจับสัตว์น้ำต่าง ๆ

3.1.3 สิทธิของรัฐอื่นทางการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

ในบทบัญญัติของกฎหมายทะเลได้กำหนดไว้ว่า ถ้ารัฐใดไม่มีความสามารถที่จะแสวงหาผลประโยชน์จับปลาได้เท่าที่ควรจะจับได้ รัฐก็จะอนุญาตให้รัฐอื่นไม่ว่าจะโดยการตกลงหรืออย่างอื่นเข้ามาจับปลาส่วนที่เหลือได้ เมื่อรัฐชายฝั่งกำหนดปริมาณปลาที่อนุญาตจับได้แล้ว ก็จะทำให้รัฐอื่นเข้ามาจับส่วนที่เกินความสามารถของตน รัฐอื่นที่จะเข้ามาจับก็ต้องเคารพกฎเกณฑ์ของรัฐชายฝั่งที่อนุญาต การอนุญาตขึ้นอยู่กับรัฐชายฝั่งจะตั้งเงื่อนไขต่าง ๆ และจะออกใบอนุญาตหรือจะเป็นการจ่ายเงินค่าอนุญาตและแบ่งปันผลผลิต อีกทั้งให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการฝึกสอนทำการประมงให้ด้วย รัฐชายฝั่งมีสิทธิที่จะกำหนดชนิดของปลา จำนวนที่จะจับ กฎเกณฑ์ห้ามจับปลาในบางฤดู กำหนดชนิดของเครื่องมือ ขนาดของอวนต่าง ๆ

3.2 หลักกฎหมายในบทบัญญัติอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ที่เกี่ยวข้องกับระบอบเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

บทบัญญัติอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ที่เกี่ยวข้องกับระบอบเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ปรากฏในภาค 5 เริ่มจากข้อ 55 ถึง 75 สำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ มี ^(๕)

ข้อ 56 เขตอำนาจและหน้าที่ของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

1. ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งมี

5. ประจิตต์ วรรณพดุษ, เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (วิทยานิพนธ์เสนอวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2524), 72 หน้า.

ก. สิทธิอธิปไตยเพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ อนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต บนพื้นดินท้องทะเลและใต้พื้นดินท้องทะเลและในห้วงน้ำเหนือขึ้นไป และในส่วนของกิจการอื่นเพื่อการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการสำรวจเขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้น เช่น การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำและลม

ข. เขตอำนาจตามที่บัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ

การสร้างและใช้เกาะเทียม สิ่งติดตั้งและสิ่งก่อสร้าง
การสำรวจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล
การคุ้มครองและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเล

ค. สิทธิและหน้าที่อื่นที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา

2. ในการใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ตามอนุสัญญานี้ ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งจะต้องคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นตามควร และจะต้องกระทำการในลักษณะที่เป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญานี้

3. การใช้สิทธิที่ระบุในข้อนี้เกี่ยวกับพื้นดินท้องทะเล และใต้พื้นดินท้องทะเล จะต้องสอดคล้องกับภาค 6

ข้อ 58 สิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นใดในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

1. ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐทุกรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐชายฝั่งหรือรัฐไร้ฝั่งทะเล ภายใต้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของอนุสัญญานี้มีสิทธิเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในข้อ 87 ในการเดินเรือและบินผ่าน และในการวางสายเคเบิลและการวางท่อใต้ทะเล รวมทั้งการใช้ทะเลอันถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเสรีภาพต่าง ๆ เช่น เสรีภาพเกี่ยวกับการเดินเรือ เครื่องบิน เคเบิลและท่อใต้ทะเล อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติอื่นของอนุสัญญานี้

2. ข้อ 88 ถึง 115 และกฎข้อบังคับอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องใช้บังคับแก่เศรษฐกิจจำเพาะตามที่ ไม่เป็นการขัดกับภาคนี้

3. ในการใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้อนุสัญญานี้ ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐทั้งหลายจะต้องคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐชายฝั่งตามควร และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับที่บัญญัติโดยรัฐชายฝั่งอันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ และกฎ

อันของกฎหมายระหว่างประเทศเท่าที่เป็นการสอดคล้องกับภาคนี้

ข้อ 61 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิต

1. รัฐชายฝั่งจะกำหนดปริมาณทรัพยากรที่มีชีวิตที่จะพึงจับได้ในเขตเศรษฐกิจ
 2. โดยคำนึงถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่ตนพึงมีจะให้การประกันโดย
 มาตรการสงวนและการจัดการที่เหมาะสมว่าการช้ำรังทรัพยากรที่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจ
 จำเพาะไม่ได้รับอันตรายจากการแสวงประโยชน์เกินควร รัฐชายฝั่งและองค์การระหว่าง
 ประเทศที่มีอำนาจ ไม่ว่าจะอนุภูมิภาค ภูมิภาค หรือระดับโลก จะต้องร่วมมือกัน
 เพื่อการนี้ตามควร

3. มาตรการดังกล่าวจะต้องเพื่อช้ำรัง หรือทำให้ปริมาณประเภทสัตว์น้ำที่จับ
 กลับคืนมาอยู่ในระดับซึ่งสามารถให้ผลผลิตที่คงอยู่ได้เต็มที่ ตามคุณลักษณะของปัจจัยสิ่งแวดล้อม
 และทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความต้องการทางเศรษฐกิจของประชาคมประมงรัฐ
 ชายฝั่ง และความต้องการพิเศษของประเทศที่กำลังพัฒนา โดยคำนึงถึงวิสัยดำเนินการประมง
 ความพึ่งพาอาศัยกันเกี่ยวกับปริมาณสัตว์น้ำและมาตรฐานที่แนะนำโดยทั่วไปในระดับอนุภูมิภาค
 ภูมิภาค และระดับโลกเป็นอย่างน้อย

4. ในการดำเนินมาตรการดังกล่าว รัฐชายฝั่งจะต้องคำนึงถึงผลที่มีต่อประเภท
 สัตว์น้ำที่สัมพันธ์และขึ้นกับประเภทสัตว์น้ำที่จับ มีปริมาณอยู่เหนือระดับที่การเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำ
 เหล่านี้ถูกกระทบกระเทือนอย่างมาก

5. ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เท่าที่มีอยู่ สถิติเกี่ยวกับการจับปลาและเกี่ยวกับการ
 ประมงและข้อมูลอื่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ปริมาณปลา จะแจกจ่าย และแลกเปลี่ยนอย่าง
 สม่ำเสมอ โดยผ่านองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจ ไม่ว่าจะในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค
 หรือระดับโลก ในกรณีที่เหมาะสมร่วมกับประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประเทศซึ่ง
 คนชาติได้รับอนุญาตให้ทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้น

ข้อ 62 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีชีวิต

1. รัฐชายฝั่งจะต้องส่งเสริมความมุ่งประสงค์ที่จะใช้ทรัพยากรที่มีชีวิตอย่างเต็มที่
 ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยไม่กระทบกระเทือนข้อ 61

2. รัฐชายฝั่งจะกำหนดขีดความสามารถที่จะแสวงประโยชน์จากทรัพยากรที่มีชีวิต
 ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ในกรณีที่ไม่มีขีดความสามารถที่จะแสวงประโยชน์จากปริมาณที่พึงจับได้
 รัฐชายฝั่งนั้นจะต้องให้รัฐอื่นจับส่วนที่เกินจากปริมาณที่พึงจับได้ (shall give other

states access to the surplus of the allowable catch) โดยท่าความตกลง หรือข้อตกลงตามข้อกำหนดเงื่อนไข และกฎข้อบังคับซึ่งระบุในวรรค 4 โดยคำนึงถึงบทบัญญัติ ของข้อ 69 และ 70 โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับประเทศที่กำลังพัฒนาที่ระบุไว้ในบทบัญญัติ ดังกล่าว

3. ในการให้รัฐอื่นเข้ามาแสวงประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะภายใต้ข้อนี้ รัฐชายฝั่งจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนอกจากอย่างอื่นแล้ว รวมถึงความสำคัญ ของทรัพยากรที่มีชีวิตในพื้นที่นั้นต่อเศรษฐกิจของรัฐชายฝั่งนั้น และผลประโยชน์แห่งชาติอื่น ของรัฐนั้น บทบัญญัติข้อ 69 และ 70 ความต้องการของประเทศที่กำลังพัฒนาในอนุภูมิภาค หรือภูมิภาคที่จะแสวงประโยชน์ ส่วนหนึ่งของปริมาณส่วนเกินและความจำเป็นที่บรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งคนชาติได้เคยทำการประมงในเขตนั้นโดยปกติวิสัย (States whose nationals have habitually fished in the zone) หรือ ประเทศซึ่งได้ใช้ความพยายามอย่างสำคัญในการค้นหาและระบุปริมาณสัตว์น้ำ

4. คนชาติของรัฐอื่นที่ทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะจะปฏิบัติตาม มาตรการการอนุรักษ์ และข้อกำหนดและเงื่อนไขอื่นที่บัญญัติไว้ในกฎข้อบังคับของรัฐชายฝั่ง กฎข้อบังคับเหล่านี้จะต้องสอดคล้องกับอนุสัญญานี้ และอาจเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ นอกจาก อย่างอื่นแล้ว ได้แก่

ก. การให้ใบอนุญาตแก่ชาวประมง เรือประมง และเครื่องมือ รวมทั้งการ จ่ายค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทนในรูปแบบอื่น ซึ่งในกรณีที่เป็รัฐชายฝั่งอาจรวมถึงค่าชดเชย อย่างเพียงพอในด้านการเงิน เครื่องมือ เทคโนโลยีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการประมง

ข. กำหนดประเภทสัตว์น้ำที่จะจับและโควต้าสำหรับการจับ ไม่ว่าจะเป็ ประเภทปลา เฉพาะประเภทกลุ่มประเภทปลา หรือปริมาณการจับต่อเรือลำหนึ่งสำหรับระยะเวลาหนึ่งหรือเกี่ยวกับปริมาณการจับ โดยคนชาติของรัฐใดรัฐหนึ่งในระยะเวลาที่ระบุไว้

ค. วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับฤดูกาล และพื้นที่ทำการประมง ประเภทขนาดและ จำนวนของเครื่องมือทำการประมง จำนวน ขนาด และประเภทของเรือประมงที่จะใช้

ง. กำหนดอายุและขนาดของปลาและประเภทสัตว์น้ำอื่นที่จะจับ

จ. ระบุข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับเรือประมง รวมทั้งสถิติการจับและสถิติอื่น เกี่ยวกับการประมงและรายงานเกี่ยวกับตำแหน่งที่อยู่ของเรือประมง

ฉ. ข้อเรียกร้องให้ดำเนินการเกี่ยวกับการค้นหาเกี่ยวกับการประมง ตามที่ระบุและวางกฎเกณฑ์ เกี่ยวกับการดำเนินการค้นหาดังกล่าว รวมทั้งตัวอย่างการจับ การใช้ตัวอย่าง และรายงานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ภายใต้การอนุมัติและ ความคมโดยรัฐชายฝั่ง

ช. การที่รัฐชายฝั่งให้มีผู้สังเกตการณ์และผู้รับการฝึกอยู่บนเรือประมง

๗. การนำสัตว์น้ำที่จับได้โดยเรือประมงดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ขึ้นท่า
ของรัฐชายฝั่ง
๘. ข้อกำหนดและเงื่อนไขเกี่ยวกับการร่วมทุนหรือข้อตกลงอื่นเกี่ยวกับ
ความร่วมมือ
๙. ข้อเรียกร้องสำหรับการฝึกเจ้าหน้าที่และการถ่ายทอดเทคโนโลยี
เกี่ยวกับการประมง รวมทั้งการพัฒนาความสามารถของรัฐชายฝั่งในการวิจัยการประมง
๑๐. มาตรการบังคับการ (Enforcement procedures)
5. รัฐชายฝั่งจะประกาศให้ทราบตามควรเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ว่าด้วยการอนุรักษ์และ
การจัดการ

3.2.1 สิทธิและอำนาจของรัฐชายฝั่งและรัฐอื่นในการแสวงใช้ประโยชน์ใน เขตเศรษฐกิจจำเพาะ

สิทธิของรัฐชายฝั่งที่มีอำนาจดำเนินการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐนั้น
เรียกว่า สิทธิอธิปไตย (Sovereign rights) รัฐชายฝั่งซึ่งมีสิทธิอธิปไตย จำแนกออกได้
2 ประเภท คือ

ประการแรก สิทธิอธิปไตยของรัฐที่จะแสวงประโยชน์ในการสำรวจ
(Exploration) จากการแสวงประโยชน์ (Exploitation) การอนุรักษ์ทรัพยากร
(conservation) และการจัดการ (Management) ของทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นดิน
ท้องทะเลใต้พื้นดิน และเขตพื้นที่น้ำ

ประการที่สอง สิทธิอธิปไตยของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่นเพื่อประโยชน์
ทางเศรษฐกิจ การแสวงประโยชน์จากการสำรวจ การใช้ประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ
เช่น การผลิตพลังงานจากกระแสไฟฟ้า และลม

สิทธิในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นอำนาจซึ่งเป็นสิทธิอธิปไตยเฉพาะของ
รัฐชายฝั่งที่มีอำนาจในการก่อสร้างเกาะเทียม (Artificial islands) การติดตั้งเครื่องมือ
และอุปกรณ์ต่าง ๆ (Installations and structure) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 60
การศึกษาสำรวจทางวิทยาศาสตร์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Marine scientific
research) ซึ่งปรากฏในภาค 13 ของอนุสัญญากฎหมายทะเล ในมาตรา 246-254 รวมทั้ง
การป้องกันรักษามลพิษสิ่งแวดล้อมทางทะเล (Preservation of marine environment)

ซึ่งปรากฏในข้อบัญญัติมาตรา 208 210 211 214 และ 220 ในภาค 12

สิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นเพื่อการแสวงใช้ประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ
มี 2 กรณี คือ

1. เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีชีวิตในส่วนที่เหลือใช้ (Access to living resources)
2. เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ในสิ่งที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (Noneconomic use) เช่น ที่ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 58(1) (3) และ 56(2)

รัฐอื่นที่ได้รับสิทธิเพื่อการแสวงใช้ประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ
รัฐชายฝั่ง รัฐชายฝั่งอาจจะออกกฎข้อบังคับ โดยวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยกำหนด
ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้และห้ามจับ ตลอดจนสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียม และรัฐชายฝั่ง
จะประกาศให้ทราบตามควร เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ว่าด้วยการอนุรักษ์และการจัดการ

การที่รัฐอื่นจะมากำหนดว่าวิจัยในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ
รัฐชายฝั่งจะต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐชายฝั่ง โดยทั่วไปแล้วถือว่าเป็นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
แล้วรัฐชายฝั่งไม่ควรจะขัดข้องแต่ประการใด ^(๑)

3.2.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 61-73 ของอนุสัญญาอนุภาคทะเล รัฐชายฝั่งมี
หน้าที่ในการรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยกำหนดให้มีการ
พิจารณาปริมาณทรัพยากรประมงที่อนุญาตให้จับได้ (An allowable catch) มาตรการใน
การจัดการประมงและอนุรักษ์ เพื่อความมั่นใจว่าจะไม่มีการทำการประมงจนเกินศักยภาพผลิต
ของทรัพยากร

6. นิพนธ์ ตั้งสีบล, แนะนำการศึกษาอนุภาคระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล
(วารสารรามคำแหง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 4:1, 2520), หน้า 1-30.

ความจำเป็นของรัฐชายฝั่งที่จะต้องดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐนั้น นักกฎหมายระหว่างประเทศ⁷⁾ ได้วิเคราะห์ทบทวนบัญญัติของอนุสัญญามาตรา 61 และ 62 และสรุปหลักการที่รัฐนั้นจะต้องดำเนินการดังนี้

ก. ให้รัฐชายฝั่งดำเนินการหาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เพื่อจะดำเนินการมาตรการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรประมง เพื่อให้สัตว์น้ำถูกทำลาย โดยการทำประมงมากเกินไป และให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ

ข. การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ให้ดำเนินการโดยหาปริมาณศักยภาพการผลิตสัตว์น้ำสูงสุด (MSY) โดยคำนึงถึงส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาวะแวดล้อม และเศรษฐกิจ ดำเนินมาตรการตามกระบวนการวิจัยของการจัดการประมงโดยหาปริมาณสัตว์น้ำ (Stock assessment) ตามหลักมาตรฐานสากล (International minimum standards)

ค. รัฐชายฝั่งจะต้องกำหนดปริมาณสัตว์น้ำที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ (The total allowable catch-TAC)

ง. แลกเปลี่ยนข้อมูลกับรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านองค์การระหว่างประเทศในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

จ. สนับสนุนให้รัฐชายฝั่งแสวงประโยชน์ในทรัพยากรประมงให้ได้ประโยชน์สูงสุด (Optimum utilization)

ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำบางชนิด ข้อบัญญัติของอนุสัญญาฯ ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการอนุรักษ์อีกด้วย กล่าวคือ หากชนิดของพันธุ์สัตว์น้ำได้เคลื่อนที่อพยพถิ่นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐชายฝั่ง 2 รัฐ หรือมากกว่า 2 รัฐ หรือเคลื่อนที่ว่ายเข้าไปในทะเลหลวงที่ประชิดกับรัฐชายฝั่งนั้น รัฐชายฝั่งที่เกี่ยวข้องจะต้องประสานและให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศในการดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อการอนุรักษ์และจัดการประมงของพันธุ์สัตว์น้ำชนิดดังกล่าว (มาตรา 63) พันธุ์สัตว์น้ำที่เคลื่อนที่ได้รวดเร็ว คือ ปลาทูน่า และปลาที่ปรากฏรายชื่อในภาคผนวก 1 ของอนุสัญญาฯ ภายใต้อาณัติทะเล

7. Kwiatkowska, Barbara. Conservation and optimum utilization of living resources, (Honolulu, University of Hawaii), pp. 245-267.

นอกจากนั้น การแสวงประโยชน์ (Exploitation) จากสัตว์น้ำทะเลที่เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ปลาวาฬ (Marine mammals) ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ یشชายฝั่งก็ต้องมีหน้าที่กำหนด กฎ ระเบียบ เพื่อการสงวนพันธุ์ (มาตรา 65)

สัตว์น้ำจำพวกที่วางไข่ในทะเลและเจริญเติบโตเจริญวัยในน้ำจืด เช่น ปลาไหลทะเลบางชนิด (Catadromous species) รวมทั้งสัตว์น้ำจำพวกที่วางไข่ในน้ำจืด แต่เจริญพันธุ์เติบโตในทะเล เช่น ปลาชลมอล (Anadromous species) รัฐที่มีแม่น้ำเป็นต้นกำเนิดของสัตว์น้ำดังกล่าวนี้ หรือพันธุ์สัตว์น้ำดังกล่าวได้ใช้ชีวิตรวมจรชีวิต یشชายฝั่ง เศรษฐกิจจำเพาะจะต้องให้ความสนใจและรับผิดชอบต่อนพันธุ์สัตว์น้ำเหล่านั้น یشชายฝั่งจะต้องร่วมมือกับรัฐอื่นที่มีชาวประมงจับสัตว์น้ำจำพวกที่วางไข่ในทะเล หรือสัตว์น้ำจำพวกที่วางไข่ในน้ำจืดนอกเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ یشชายฝั่ง หรือร่วมมือกับรัฐอื่นที่สัตว์น้ำเหล่านั้นได้อพยพย้ายถิ่นเข้าไปอาศัย เพื่อร่วมกันดำเนินมาตรการออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ และจัดการประมงโดยวิธีการที่เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดให้ทำการประมงพันธุ์สัตว์น้ำเหล่านั้นเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (มาตรา 66 และ 67)

สำหรับสัตว์น้ำที่เคลื่อนไหวหากินบนพื้นดินใต้พื้นท้องทะเล (Sedentary species) บทบัญญัติของอนุสัญญากฎหมายทะเลมิได้กำหนดหลักการให้ต้องจัดการหรือวางหลักเกณฑ์ในการแสวงประโยชน์ (มาตรา 68) เนื่องจากสัตว์น้ำจำพวกที่เคลื่อนไหวหากินบนพื้นดินใต้พื้นท้องทะเล คำนียามถือเสมือนเป็นอินทรีย์วัตถุ (Organisms) และเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรธรรมชาติ ของทะเลทั่วโลก (มาตรา 77)

3.2.3 การจัดการทรัพยากรในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

เนื่องจากจำนวนประชากรของโลกได้เพิ่มขึ้นจากเดิมมากมายหลายเท่า ปัจจุบันมนุษย์ประสบความสำเร็จในการนำความรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้ามาใช้เพื่อสนองความต้องการในการอุปโภคบริโภค และสร้างคามมั่งคั่งสมบูรณ์ให้กับการดำรงชีพของตนมากยิ่งขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บนผืนแผ่นดินจึงถูกใช้หรือทรอลินเปลืองหมดไปเป็นอันมาก เกิดความจำเป็นที่จะต้องนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในทะเลและมหาสมุทรนอกเหนือไปจากการเดินเรืออีกมากมายหลายอย่าง อาทิ การทำการประมง การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ การสำรวจและแสวงประโยชน์จากน้ำมัน แก๊สธรรมชาติ และแร่ธาตุ การป้องกันและรักษามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น

กิจกรรมหลากหลายที่มนุษย์ดำเนินการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะนี้ รัฐชายฝั่งจะต้องกำหนดมาตรการที่จะบริหารและจัดการมิให้กิจกรรมมากมายเกิดความขัดแย้ง ปัญหาทางการประมงก็มี เช่น การประมงพาณิชย์กับการประมงชายฝั่งมักมีข้อพิพาทขัดแย้งกันเสมอ กล่าวคือชาวประมงทะเลชายฝั่งเป็นกลุ่มชาวประมงที่ใช้เครื่องมือด้อยประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดแคลนเงินทุน ทำการประมงเฉพาะบริเวณชายฝั่งตามสภาพของเรือขนาดเล็ก และเครื่องมือทำการประมงที่ง่าย ๆ มักมีข้อพิพาทกับการประมงพาณิชย์ กล่าวคือ เรืออวนลากและอวนรุนที่เข้ามาทำการประมงใกล้ชายฝั่ง มักทำให้เครื่องมืออุปกรณ์ทำการประมงประเภทติดกับที่ เช่น ลอบ หรือโปะของการประมงชายฝั่งเกิดความเสียหาย หรือทำลายสภาพแวดล้อมชายฝั่ง ทำให้สัตว์น้ำที่เพาะเลี้ยงตาย จึงเกิดข้อพิพาทกันเสมอ

ฉะนั้น การจัดการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐควรคำนึงถึงหลักการ (The concept of ocean management) ดังนี้ ^(๑)

(1) ทรัพยากรมีชีวิตในทะเล เป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดขึ้นทดแทนได้ (Renewable resources) ความเป็นจริงอาจจะทำให้เกิดขึ้นใหม่ทดแทนสิ่งเดิมได้เฉพาะในสภาวะการล่มสลายอย่างเท่านั้น แต่การจับสัตว์น้ำมากเกินไป (Over fishing) อาจทำให้พันธุ์สัตว์น้ำบางชนิดสูญพันธุ์ได้

(2) การใช้ประโยชน์จากทะเล ได้ใช้พื้นที่เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น ๆ ด้วย เช่น การแสวงหาสำรวจและขุดน้ำมัน ที่อาจจะเป็นอุปสรรคหรือเกิดปัญหากับการเดินเรือหรือการทำการประมง รัฐชายฝั่งจึงต้องดำเนินการจัดตั้งองค์กรจัดการ มีอำนาจดำเนินการเป็นการเฉพาะ จัดทำโครงการดำเนินการให้กิจกรรมที่หลากหลายสัมพันธ์และประสานกัน

ขั้นตอนในการพิจารณาของรัฐเพื่อจัดการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ อาจกำหนดได้

1. พิจารณาว่าเขตพื้นที่ใดในบริเวณของทะเลที่จะใช้ประโยชน์
2. กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะสร้างความสมดุลย์ของสภาวะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural systems and ecological balances)

8. Juda, Lawrence. The exclusive economic zone and ocean management, (Ocean development and international law, 18:3, 1987) pp. 305-325.

3. พยายามสร้างเป้าหมาย (Goals) และลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาตัดสินดำเนินการ
4. ดำเนินมาตรการในกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามลำดับก่อนหลังที่ได้เลือกแล้ว
5. พยายามประสานประโยชน์ของการแสวงหาหลากหลายในทรัพยากรและสิ่งที่มีใช้ทรัพยากร

ประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในการดำเนินการจัดการในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคการจัดการทางวิทยาศาสตร์ ทางกฎหมายและการฝึกอบรม ซึ่งองค์การระหว่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคอาจจะให้ความช่วยเหลือได้

3.3 ข้อพิพาทระหว่างรัฐอันเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติมาตรา 61 และ 62 อนุสัญญา กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และหลักการยุติข้อพิพาท

บทบัญญัติของอนุสัญญากฎหมายทะเล กำหนดแนวทางการยุติข้อพิพาทเกี่ยวกับการทำประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐคู่พิพาทว่า หากรัฐชายฝั่งละทิ้งไม่ได้ดำเนินการตามหน้าที่ภายใต้มาตรา 61 และมาตรา 62 รัฐอื่นที่เกี่ยวข้องอาจเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการไกล่เกลี่ย (A compulsory conciliation procedure) โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อรัฐชายฝั่งมิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ (Obligation) ในการดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ
- (2) รัฐชายฝั่งได้รับคำตัดสินประนีประนอมและปฏิเสธที่จะดำเนินการตามคำร้องของรัฐอื่น ชาวประมงของรัฐนั้นทำการประมงจับสัตว์น้ำได้น้อยกว่าเกณฑ์ของปริมาณสัตว์น้ำที่อนุญาตให้จับ และรัฐอื่นให้ความสนใจขอทำการประมง
- (3) รัฐชายฝั่งได้รับคำตัดสินประนีประนอม แต่ปฏิเสธที่จะอนุญาตให้รัฐอื่นจับสัตว์น้ำในจำนวนที่เกิน

กระบวนการเหล่านี้เป็นขั้นตอนที่รัฐชายฝั่งกับรัฐอื่นที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญากฎหมายทะเล จะนำข้อเท็จจริงซึ่งเกิดจากการพิพาทเสนอให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยพิจารณา

มีข้อพิพาทระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทำการประมงระหว่างรัฐ ที่ได้มีข้อตกลงทำการประมง และได้มีข้อพิพาทเสนอคณะอนุญาโตตุลาการพิจารณา ^(๑)

คดีข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการประมงเป็นข้อพิพาทที่คณะอนุญาโตตุลาการได้ตัดสินคดีข้อพิพาทให้คำวินิจฉัย (Award) ของคดีระหว่างประเทศคานาดาและประเทศฝรั่งเศส ประเด็นข้อพิพาทเรื่องการแร่เนื้อปลา (Filleting) บนเรือภายในอ่าวเซนต์ลอว์เรนซ์ ได้มีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2529 ^(๑๐)

ประเด็นที่พิจารณาเกี่ยวกับการที่คานาดาห้ามมิให้ติดตั้งอุปกรณ์การแร่เนื้อปลาบนเรือประมงของฝรั่งเศสในอ่าวเซนต์ลอว์เรนซ์ ที่ทำการประมงในน่านน้ำของคานาดา คานาดายืนยันสิทธิภายใต้ "หลักความเสมอภาค" (Equal footing) ที่ปรากฏในข้อบัญญัติข้อ 4(b) ของความตกลงทำการประมงระหว่างคานาดาและฝรั่งเศส พ.ศ. 2515 ซึ่งให้อำนาจแก่คานาดาในฐานะรัฐชายฝั่ง "Legal rights as a coastal state" ฝรั่งเศสคัดค้านที่คานาดาอ้างข้อบัญญัติของความตกลง จึงได้นำข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยตัดสินข้อพิพาท และคณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาอาศัยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ "In accordance with international law" ร่วมกับสนธิสัญญาความตกลงระหว่างคู่กรณีกับข้อเท็จจริง โดยคณะอนุญาโตตุลาการได้นำบทบัญญัติของอนุสัญญากฎหมายทะเลแห่งองค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1982 มาพิจารณาประกอบการตัดสินคดีว่า

กรณีสิทธิของรัฐชายฝั่งที่มีต่อทรัพยากรมีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐนั้น บทบัญญัติมาตรา 61 และ 62 ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและการจัดการทรัพยากรมีชีวิต ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการหยิบยกขึ้นมาพิจารณา ประกอบด้วยข้อบัญญัติในความตกลงทางการประมงระหว่างคานาดาและฝรั่งเศส พ.ศ. 2515 ควรที่จะได้รับการปกป้องภายใต้บทบัญญัติมาตรา 61(2) ของอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และนำมาพิจารณาคัดสินคดีมาตรา 4(b) ของความตกลงระหว่างคานาดาและฝรั่งเศส มิได้บัญญัติข้อห้ามให้คานาดาห้ามเรือประมงอวนลากของฝรั่งเศสที่จดทะเบียนใน Saint Pierre และ Miquelon แร่เนื้อปลาที่จับได้ในอ่าวเซนต์ลอว์เรนซ์

9. Jagota, S.P. op. cit., pp.186-214.

10. คู่มือกฎหมาย

คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาและตีความบทบัญญัติของอนุสัญญากฎหมายทะเลอย่างเคร่งครัด ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ให้สิทธิรัฐชายฝั่งมีอำนาจภายใต้ มาตรา 62(4) ข้อ (a) (c) (d) ซึ่งไม่มีหลักการที่กล่าวถึงกระบวนการทำสำเร็จรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำในทะเล และมาตรา 62(4) (h) บัญญัติให้ปลาที่จับได้ภายใต้ความตกลงทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะต้องนำขึ้นท่าเรือบนฝั่งของรัฐชายฝั่ง (The landing of all or any part of the catch by such vessels in ports of the coastal state) จึงได้ตัดสินใจว่า "เรือของรัฐอื่นที่มีความตกลงทำการประมงกับรัฐชายฝั่งซึ่งมีสิทธิอธิปไตยในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไม่มีสิทธิที่จะดำเนินกระบวนการกระทำสำเร็จรูปผลิตภัณฑ์ปลาในทะเล"

3.4 การดำเนินการของประเทศไทยในฐานะที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

สืบเนื่องจากประเทศไทยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1982 ขณะนี้รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาปัญหาการให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ 2 ขั้นตอน คือ ⁽¹¹⁾

1. การแปลงอนุสัญญาดังกล่าวเป็นภาษาไทย
2. การยกร่างกฎหมายอนุวัติการ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2525 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติให้กระทรวงการต่างประเทศ จัดตั้งคณะกรรมการกฎหมายทะเลและเขตทางทะเลของประเทศไทย โดยมี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมายในกระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

11. Kittichaisaree, Kriangsak. Thailand : National development in ocean law, policy and management. Paper presented to SEAPOL workshop on "Ocean regime building in Southeast Asia" held in Phuket, Thailand on 1-4 May 1989. 14 p.

คณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้แต่งตั้งอนุกรรมการชั้น 2 คณะ คือ

(1) คณะอนุกรรมการแปลงนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ทำหน้าที่แปลงนุสัญญากฎหมายทะเลแห่งองค์การสหประชาชาติทั้ง 310 มาตรา และภาคผนวกอีก 12 บท เป็นภาษาไทย เพื่อจะได้เสนอต่อรัฐสภาพิจารณาประกอบกรให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฯ ในโอกาสต่อไป

(2) คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายอนุวัตรการกฎหมายทะเล เพื่อทำหน้าที่ยกร่างกฎหมายระบอบกฎหมายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เสนอต่อรัฐสภาพิจารณาเห็นชอบเพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมาย

ประเทศไทยประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2524 และต่อมาเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2531 มีพระบรมราชโองการกำหนดจุดพิกัดทางภูมิศาสตร์น่านน้ำเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยทางด้านอ่าวไทยที่ประชิดติดกับน่านน้ำเขตเศรษฐกิจจำเพาะของมาเลเซีย และโดยพระบรมราชโองการเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2531 กำหนดจุดพิกัดเขตเศรษฐกิจจำเพาะในทะเลอันดามันที่ติดกับน่านน้ำของประเทศพม่า อินเดีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ⁽¹²⁾

โดยที่ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกฝั่งอ่าวไทย และด้านตะวันตกฝั่งทะเลอันดามัน ความยาวประมาณ 1,726 ไมล์ทะเล เมื่อประเทศไทยประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะไปแล้ว พื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะในอ่าวไทยจะมีประมาณ 56,400 ตารางไมล์ทะเล ส่วนที่กว้างที่สุดในอ่าวไทย ห่างจากชายฝั่งประมาณ 120 ไมล์ทะเล ส่วนที่แคบที่สุดห่างจากฝั่งประมาณ 90 ไมล์ทะเล ในทะเลอันดามันมีพื้นที่ประมาณ 29,000 ตารางไมล์ทะเล ส่วนที่กว้างที่สุดประมาณ 163 ไมล์ทะเล ส่วนที่แคบที่สุด 120 ไมล์ทะเล ⁽¹³⁾

การประมงเป็นอาชีพหนึ่งที่สำคัญของคนไทย นอกจากจะทำรายได้ที่สำคัญให้กับประเทศแล้ว มีประชากรที่ประกอบอาชีพทำการประมง และอาชีพที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

12. คู่มือฉบับที่ 12

13. ประจิดต์ วิจารณ์พฤษ์, อ้างแล้ว, หน้า 47.

แสนคน นอกจากนี้สัตว์น้ำยังเป็นอาหารโปรตีนราคาถูกสำหรับประชากรอีกด้วย

จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการแสวง
ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องทะเลด้วยความระมัดระวังและรอบครอบ รัฐบาลได้ดำเนิน
การมาเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อกำหนดขอบเขตนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญากฎหมายทะเล
แห่งองค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2525 บนหลักการของผลประโยชน์แห่งชาติ จากข้อเท็จจริง
ที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายทะเล
และเขตทางทะเลของประเทศไทยได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ
เพื่ออนุรักษ์การเป็นกฎหมายรองรับพระบรมราชโองการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ
ประเทศไทยอยู่แล้ว ซึ่งคาดหวังได้ว่า ร่างกฎหมายดังกล่าวจะได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา
และประกาศใช้เป็นกฎหมายในช่วงเวลาอันใกล้นี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ก็จะได้ใช้
เป็นกฎหมายแม่บท ออกกฤษฎีกา ข้อบังคับ ประกาศกระทรวง ดำเนินมาตรการในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งทะเลต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย